ДОСЛІДЖЕННЯ АРХІВНИХ ТА КНИЖКОВИХ ФОНДІВ

Є. К. Чернухін
кандидат філологічних наук

Інститут новогрецьких досліджень

м. Афіни

АРХІВ ЛЬВІВСЬКОЇ ГРЕКО-КАТОЛИЦЬКОЇ МИТРОПОЛИЧОЇ КОНСИСТОРІЇ ТА АРХІВ АНДРЕЯ ШЕПТИЦЬКОГО В ІНСТИТУТІ РУКОПИСУ НАЦІОНАЛЬНОЇ БІБЛІОТЕКИ УКРАЇНИ ІМЕНІ В. І. ВЕРНАДСЬКОГО: ПОГЛЯД АРХЕОГРАФА ТА ПИТАННЯ РЕКОНСТРУКЦІЇ ДЖЕРЕЛ

Мета цієї розвідки полягає в намаганні розглянути вірогідну історію формування фонду XVIII* у тому вигляді, в якому він нині зберігається в ІР НБУВ.

Сам факт і конкретний час надходження матеріалів фонду до Києва досить нечітко зафіксовано в історії Бібліотеки і відділу рукописів. Так, у ґрунтовному дослідженні з історії НБУВ наведена дата наказу Президії АН щодо переведення масивів книжок і рукописів зі Львова до Києва – 19 вересня 1946 р. – без деталізації складу або кількості матеріалів[1]. Проте за звітами про неопрацьовані матеріали відділу рукописів Бібліотеки у період 1946–1947 рр. на 14 червня 1946 р. у відділі вже перебувало близько 400 грамот і папських булл[2], котрі не можуть бути пов'язані з жодним іншим фондом відділу, окрім сучасного ф. XVIII. Причин такої нечіткої фіксації надходження матеріалів досить багато. Насамперед, це традиційно недбале ставлення влади до формування архівів і бібліотек, у чому легко

---

* Незважаючи на всю важливість матеріалів, що знаходяться у фонді XVIII, загальний каталог фонду ще не видано. Відповідно залишаються невідомими широким колам дослідників і численні історичні документи фонду, які, на мій погляд, могли б додати важливі відомості до багатьох подій не тільки вітчизняної, але, з огляду на різноманітність першоджерел, також і європейської історії.

© Є. К. Чернухін, 2007

пересвідчитися, переглядаючи історію їхнього формування. Але в нашому випадку варто наголосити й на деяких інших причинах, зокрема пов'язаних з традиційно від'ємною оцінкою діяльності Римо- і Греко-Католицької церкви в Україні чи то в складі Російської імперії, чи то в Радянському Союзі. Відомо, що згідно з політикою пересторог і профілактики будь-яких небажаних ухилів у царині духовного життя народу деякі історичні документи на наших теренах упродовж десятиліть перебували під пильною увагою певних державних органів. Тож зрозуміло, що після вступу радянських військ до Львова 1944 р. усі архіви міста опинилися під офіційною або неофіційною опікою нової влади. Деталі цих державних операцій ще мають висвітлювати історики новітньої доби України. Ми лише обмежимося ствердженням того, що впродовж короткого часу після звільнення міста певна кількість архівного матеріалу була вивезена зі Львова до Києва (можливо, й інших центрів) "з ідеологічних міркувань"[3]. Оскільки вилучення матеріалів проводили досить не фахово, перше перемішування документів відбулося, вірогідно, ще під час формування вантажу.

У Києві львівські матеріали надходили до Центрального державного історичного архіву, звідки поступово, упродовж наступних 30 років, поверталися назад до Львова, до аналогічного новоутворення (нині – ЦДІА України у Львові), де вони й перебувають дотепер. Проте частина львівських матеріалів була передана до відділу рукописів головної бібліотеки Академії наук (нині – ІР НБУВ), де, як було вже зазначено, у червні 1946 р. перебувало чимало документів Римо-Католицької церкви[4]. Хто і як керував цими потоками, хто вилучав найшкідливіші, з ідеологічного погляду, історичні реліквії, хто приймав рішення, ми не знаємо. Вірогідно, що відповіді на ці питання можна знайти в архівах КДБ або ЦК КП УРСР. Зрозуміло, що на всіх етапах поневіряння по радянських установах якісь документи могли бути втрачені за різних обставин: вкрадені, пошкоджені, знищені свідомо або випадково. Те саме стосується й певних історичних регалій, що зазвичай притаманні документам (маються на увазі печатки, шнури, бляшанки, підписи тощо).

З погляду дослідника, зокрема архівіста та археографа, цікавими видаються питання, які ж саме, зрештою, матеріали залишилися в Києві, чи можлива реконструкція первісних джерел, які склали головний масив документів сучасного ф. XVIII, та якими були вірогідні втрати матеріалів до їх остаточної інвентаризації в ІР НБУВ.

Сьогодні фонд налічує 608 од. зб. Перший етап інвентаризації матеріалів був проведений досить пізно й нашвидкоруч: за 10 днів, з 25 вересня до 5 жовтня 1961 р. було опрацьовано 459 од. Можна припустити певну тематичну спрямованість тієї роботи: були порахо-вані переважно давні акти з історії України та Польщі. Якість опрацювання фонду випливає з терміну, за який були складені інвентарні записи: зазвичай були переписані анотації з конвертів та обкладинок, у яких знаходилися документи. Таким чином, подекуди були підтверджені й сумнівні, з історичного погляду, записи, що не зовсім відповідали дійсності. У нових описах теж знаходимо чимало помилкових тверджень. Решті фонду довго бракувало уваги, вірогідно, через відсутність фахівців з палеографії або чиюсь вказівку не чіпати документи, пов'язані з родом Шептицьких, позаяк серед неописаних залишилися, з одного боку, найдавніші та іншомовні документи, папські булли та бреве, а з іншого, дрібні папери 1900–1943 рр. канцелярського або приватного характеру, дотичні до діяльності різних установ на теренах Західної України або особисто митрополита Андрея[5]. Наступний етап опису відбувся в 1991–1992 рр. Тоді до інвентарного списку було додано ще 149 од. Нумерація, що склалася, дещо хибна: під час другого етапу інвентаризації були пропущені числа 589–599, до того ж одна одиниця опису літерна (№ 475а). Окремі документи фонду представлені водночас у копіях та оригіналах, натомість подекуди в одній одиниці об'єднано разом декілька історичних актів. Проте, як би ми не рахували, – у фонді знаходиться понад 600 першоджерел, вартих уваги науковців.

Відволікаючись від тематичних та хронологічних характеристик матеріалів, звернімо увагу на помітки архівного або облікового змісту: старі шифри, штампи, супутні записи тощо. Насамперед відкинемо оригінальні канцелярські записи, що стосуються реєстрації самих документів, а також так звані регести, де коротко викладається суть справи, – їх мають розглядати інші дослідники. Зосередимося на тих помітках, що можуть допомогти зрозуміти, в яких архівах чи бібліотеках зберігалися матеріали або в який спосіб проводили їх облік.

Найбільш інформативними, з погляду пересічного читача, є, звичайно, записи або штампи тих чи інших установ, в яких знаходилися матеріали. На жаль, такого роду свідчень небагато. Так, на сторінках рукописів № 419 і № 420 знаходимо штампи Церковного музею у Львові. Перший рукопис написано в першій половині XVII ст., і він висвітлює питання канонізації св. Йосафата Кунцевича, другий –

містить протоколи апостольського нотаря Антонія Левинського першої половини XVIII ст. Окрім штампів Церковного музею, на сторінках першого рукопису є чорні овальні штампи Св. Конгрегації в Римі, що мають, можливо, підтвердний характер. До іншої львівської установи, до Національного музею, колись належав рукопис № 190, який теж висвітлює життя та смерть св. Йосафата Кунцевича. Написаний він близько до 1758 р., вірогідно, в Жировицькому монастирі Св. Василія Великого, у бібліотеці якого він і знаходився на той час, про що свідчить відповідний запис-скрепа на арк. 10–21.

Опосередковано про якийсь із львівських архівів свідчить і дарчий запис "до архіву" на метричній книзі (№ 445) церкви Свв. Косьми та Дем'яна у селі Красне парафії Плавуча Велика, зроблений доктором Володимиром Левицьким у жовтні 1939 р. Можливо, початок війни завадив формальній інвентаризації рукопису, оскільки на його сторінках не знаходимо жодного штампа, який би засвідчив його приналежність до відомих нам установ.

Більшою за кількістю є частина документів зі штампом архіву в Прилбичах – родовій маєтності Шептицьких. Поряд зі штампом – «ARCHIWUM | TEKA ... (Герб) № ... | PRZYŁBICKIE» – зазвичай знаходимо й облікове число документа, проставлене якимось друкарським способом, наче б на машинці або особливим клеймом. Таких документів у фонді 99-ти. Найменше з облікових чисел – 13, найбільше – 396. Один з документів (№ 521) не має облікового числа і датований 1907 р. Ще один документ має числа 370, 371, але немає штампа архіву. Отже, в архіві у Прилбичах було принаймні 398 документів, з яких більш ніж чверть зберігається нині в Києві. Це майже одна шоста від загальної кількості одиниць ф. XVIII.

Більша частина з цих 99 документів має також облікові помітки, зроблені червоним олівцем: проставлено або лише саме число, або разом зі знаком №. Характерно, що на документах майже немає поміток іншого роду, які так рясно представлені на більшості одиниць ф. XVIII, що свідчить про відокремленість матеріалів з архіву Шептицьких від інших одиниць уже під час формування первісного масиву матеріалів або про особливий до них підхід. Подаємо зведену таблицю, в якій репрезентовані облікові числа архіву в Прилбичах, датуваннння документів, числа, проставлені червоним олівцем, та сучасні шифри ІР НБУВ.

Таблиця. Документи архіву в Прилбичах

Номер	Дата	Помітка червоним олівцем	Сучасний шифр
1	2	3	4
13	1727	56	№ 493
31	1876	2	№ 343
62	1715	23	№ 153
63	1764	23	№ 154
230	1590	№ 41	№ 585
292	1384	1	№ 460
293	1420	9	№ 461
294	1441	9	№ 462
295	1458	4	№ 463
296	1459	3	№ 464
297	1472	5	№ 465
298	1475	9	№ 577
299	1477	7	№ 466
300	1479	8	№ 467
301	1554	–	№ 476
303	1505	20	№ 468
304	1507	21	№ 469
307	1593	19	№ 478
308	1514	16	№ 470
309	1531	18	№ 472
310	1533	17	№ 473
311	1555	14	№ 477
312	1529	13	№ 471
313	1551	15	№ 475
315	1599	–	№ 479
314	1494	–	№ 561
316	1615	57	№ 435
317	1776	64	№ 436
318	1617	–	№ 582
319	1669	63	№ 87
320	1670	62	№ 100
321	1770	19	№ 446
323	1627	65	№ 438
323	1592	60	№ 443
325	1696	98	№ 440
326	XVIII ст.	49	№ 447
327	1603	50	№ 480

1	2	3	4
328	1662	58	№ 485
330	1552	51	№ 475a
331	1734	12	№ 441
332	1652	53	№ 484
334	1661	–	№ 439
335	XVII ст.	54	494
336	1620	№ 57	№ 481
337	1530	–	№ 575
338	1649	55	№ 482
339	1688	–	№ 488
340	1646	32	№ 483
341	1810	31	№ 570
342	1668	30	№ 562
343	1794	29	№ 505
344	1664	28	№ 576
345	1567	27	№ 585
346	1779	26	№ 580
347	1771	24	№ 497
349	1788	25	№ 574
350	1794	–	№ 504
351	1794	–	№ 503
352	1794	–	№ 501
353	1794	–	№ 502
354	1812	–	№ 509
355	1810	–	№ 506
356	1830	–	№ 512
357	1812	–	№ 507
358	1691	–	№ 489
359	1829	–	№ 448
360	1829	–	№ 449
361	1774	47	№ 499
362	1769	–	№ 496
364	XVIII ст.	–	№ 498
365	1697	–	№ 490
369	1771	–	№ 572
370	1764	–	№ 573
371	1734	–	№ 583
372	1727	–	№ 442
373	1856	41	№ 517
374	1826	42	№ 569
375	1778	23	№ 568

1	2	3	4
376	1778	44	№ 579
377	1792	–	№ 571
378	1814	29	№ 510
379	1831	40	№ 327
380	1825	37	№ 325
381	1818	36	№ 511
384	1839	34	№ 513
385	1781	33	№ 584
386	1899	–	№ 450
387	1869	№ 7	№ 458
388	XIX ст.	№ 6	№ 453
389	XIX ст.	–	№ 452
390	XIX ст.	№ 8	№ 454
391	XIX ст.	№ 9	№ 455
392	XIX ст.	№ 16	№ 456
394	XIX ст.	№ 4	№ 459
395	XIX ст.	№ 1	№ 457
396	XIX ст.	№ 2	№ 451
–	1907	–	№ 521

Як видно з таблиці, відсутні архівні номери 1–12, 14–30, 32–61, 64–229, 231–291, 302, 305–306, 322, 324, 329, 333–334, 348, 363, 366–368, 382–383, 393. Наразі важко сказати, чи йдеться про чийсь вибірковий підхід до архіву, частина матеріалів якого була вилучена з невідомою нам зараз метою, чи то про залишки архіву після знищення маєтку восени 1939 р. загонами НКВС. Не можна напевно стверджувати й можливі втрати документів уже в межах вилученої (чи збереженої) частини архіву, що могли відбуватися за будь-якого періоду його зберігання до остаточної інвентаризації в ІР НБУВ.

З погляду датування, очевидно, що документи розглядалися загалом за хронологічними засадами спершу в архіві у Прилбичах, а пізніше невідомою нам особою, яка залишила помітки червоним олівцем. Проте і в першому, і надто в другому випадку цей підхід не був послідовним. Впадає в око й відсутність поміток червоним олівцем після числа 65, а також багатьох інших чисел, якщо припустити послідовне опрацювання всіх 99 одиниць архіву. Чимало поміток є хибними, з повторенням окремих чисел. Утім такі помилки притаманні і прилбицькому архіву. Так, двічі було проставлено число 323, а число 336 було закреслене й виправлене на 337. Одним із можливих поясн-

ень пізніших помилок в обліку документів є вірогідність наявності у минулому обкладинок або конвертів, у яких могли вони перебувати. Такі обкладинки та конверти справді засвідчені для багатьох матеріалів фонду. Деякі з них роздерті або ж перебувають у дуже поганому стані. Очевидно, що вони не мали історичної цінності для осіб, відповідальних за матеріали, й могли бути відкинуті як сміття. Цікавою видається відсутність значної кількості документів прилбицького архіву на початкові числа. Можливо, там були приховані документи надто приватного характеру, не для публічного вжитку, якщо папери відбирав сам митрополит Андрей, або ж надто важливі з ідеологічного погляду, якщо їх знищили або десь заховали його політичні супротивники. Утім можуть бути і якісь цілком природні причини, про які ми не знаємо.

Документи за числами архіву 386–396 є розлогими генеалогічними таблицями кінця XIX ст. до родоводу графів Шептицьких. На них знаходяться помітки червоним олівцем № 1–2, 4, 6–9, 16. Отже, їх виконавець свідомо відокремлював ці матеріали за змістом або форматом. Решта документів дуже різноманітна за змістом. Серед найдавніших матеріалів знаходимо суспільні привілеї, купчі, постанови щодо вирішення майнових або земельних суперечок, квити тощо. Для пізніших характерні постанови коронованих осіб і державних або церковних діячів, особисті папери європейської шляхти.

Порівнюючи збережену в Києві частину архіву Шептицьких з рештою матеріалів ф. XVIII, варто зазначити, що документи з історії церкви в ній майже відсутні, так само як і вихідні постанови польської коронної канцелярії та Св. Престолу. Окрім генеалогічних таблиць, практично відсутні документи, які б безпосередньо торкалися родини Шептицьких. Винятком є патент на графський титул Івану Шептицькому (№ 343) та повідомлення папського мажордома про надання авдієнції Андрею Шептицькому в квітні 1907 р. (№ 521). Отже, наявна частина архіву має швидше загальноісторичний характер, але, природно, відповідно до середньоєвропейського регіону.

Важко сказати, коли постав архів у Прилбичах. Давність окремих актів не може правити за доказ часу формування самої колекції, а радше свідчить про чиїсь колекційні інтереси. Проте опрацювання архіву, тобто той облік матеріалів, на який ми посилаємося, принаймні більшої його частини, відбувалося після 1876 р. – року надання Шептицьким графського титулу, позаяк саме цей документ зараховано до архіву за числом 31. З огляду на це, архів справді можна нази-

вати архівом графів Шептицьких. З іншого боку, відсутність наразі матеріалів, безпосередньо пов'язаних з історією роду, а також тематичне розмаїття збережених документів дозволяє припустити, що значна кількість актів стала надбанням родини вже в якості колекційних – для задоволення інтелектуальних потреб. Проте лише подальші історичні розвідки допоможуть з'ясувати, чи існує якийсь зв'язок між архівними матеріалами та представниками роду Шептицьких, як і коли потрапляли документи до архіву. Наразі не можна стверджувати й те, що саме вони є тими актами, що їх визискував упродовж багатьох років сам Андрей Шептицький, складаючи свою історичну колекцію.

Продовжуючи стежити за обліковими помітками, звернімося до вже згаданого червоного олівця, помітки якого присутні на більшості документів фонду. Якщо припустити, що документи з архіву в Прилбичах були пораховані разом з іншими матеріалами, то найменше число на документах – 1, а найбільше – 327. Отже, навряд чи до виконавця обліку потрапили всі прилбицькі документи, яких принаймні 398. Проте однією з особливостей обліку є те, що багато документів рахувалися під одним числом. Треба припустити, що виконавець, об'єднуючи акти, мав на меті певні засади опису. В окремих випадках такі засади очевидні – коли йдеться, наприклад, про одного емітента актів або рік видання. Але є чимало прикладів незрозумілих, з приводу яких швидше виникає питання популярності червоних олівців, якими користувалися різні опікувачі документів, а не пошуку принципів їхнього опису. Якщо ж припустити єдиного виконавця і незрозумілі тепер, але реальні колись засади обліку, то загальна кількість таким чином порахованих документів сягає близько 550 од., що разом із іншими матеріалами, які не мають таких поміток, складає понад 600 од., тобто приблизно стільки, скільки маємо за офіційним рахунком. Іншою вадою обліку є повнісінький пропуск низки чисел. Загалом відсутні 18 номерів. Як і у випадку з архівом у Прилбичах, невідомо, на якому з етапів історії фонду документи з такими обліковими номерами були втрачені.

Окрім зазначених поміток червоним олівцем, на більшості документів присутні ще три облікових шифри. Перший з них зустрічається переважно на конвертах Львівської Греко-Католицької консисторії, до яких були покладені документи, вірогідно під час вилучення їх з архіву консисторії. Це літера «Ч», написана чорнилом, з двокрапкою та наступним обліковим числом документа. Найменше число 2, найбільше – 287. Відсутні 34 позиції. Натомість чисел, за якими при-

ховано два або навіть три документи, аж 137. Послідовність нумерації таких подвійних і потрійних справ свідчить принаймні про два, як не три, різні обліки, згідно з якими роглядалися документи, тобто про різні підходи до опису. Загалом таким чином було пораховано більше ніж 400 одиниць, що разом із матеріалами архіву у Прилбичах та документами без шифрів складає близько 600 од., що знов-таки наближає нас до сучасної кількості фонду. Документи в конвертах Греко-Католицької консисторії складають абсолютну більшість сучасного фонду. Саме серед них виокремлюються низки актів дотичних до Польської Корони, Св. Престолу, окремих діячів церкви, зокрема Леона та Атаназія Шептицьких.

Зазвичай, поряд із названим шифром знаходимо ще два. Один з них мав на меті відзначити не тільки рахунок документів, але також і аркушів (у кількох випадках – одиниць), на кшталт: 2/3арк. або 4/1 од. Найменше облікове число 2, найбільше – 525. Відсутні 135 позицій, серед них цілі низки номерів 307–349, 352–396, 399–404, 407–417 тощо. Натомість 17 позицій містять по два документи за сучасним рахунком. Оскільки матеріали з прилбицького архіву та документи без шифрів разом дають кількість у 168 од., то, додаючи до них 525 та здвоєні одиниці, одержуємо загальну кількість більш ніж у 700 од.. Чи міг первісний масив рукописів бути саме таким? Насправді він міг бути й більшим, але вірогідніше, що зазначені прогалини у рахунку були викликані якимись причинами, хоч би й хибами обліку, і тоді загальна кількість одиниць буде все ж таки ближча до раніше наведених чисел, які, на мою думку, мали б корелювати між собою, тобто давати число близьке до 600.

Останній з поширених шифрів, зроблений переважно простим олівцем, вказує на порядковий номер документа після невідомого наразі за його значенням кодового числа 2666. Найменше число обліку 1, найбільше – 411. Відсутні 22 позиції, натомість 14 містять по два або більше документів, об'єднання яких на той час було цілком виправдано. Додаючи вже згадані частини документів, щоб порахувати вірогідну первісну кількість фонду, одержуємо 596, що вповні відповідає гіпотетичній кількості документів, що колись надійшли до відділу рукописів.

Отже, формальна кількість документів фонду за різними способами обліку така: пораховані червоним олівцем – 327, за «числом» – 287, за обліком .../... – 525 і за обліком 2666- ... – 411. Зважаючи на те, що під одним обліковим числом могло перебувати декілька доку-

ментів, можна припустити, що всі ці способи обліку насправді могли містити більшу кількість одиниць, ніж зазначені абсолютні числа. Окрім того, жодне з кінцевих чисел не є достовірно останнім, позаяк за ними могла бути ще невизначена кількість документів. Усі зазначені способи обліку є наразі дефектними з огляду на відсутність десятків номерів, тобто рукописів, які б мали відповідати тим чи іншим позиціям. Для пояснення цього явища можна скористатися матеріалами без шифрів, тобто припустити, що якісь із зазначених облікових чисел могли перебувати на втрачених нині конвертах або обкладинках, в яких ці матеріали перебували.

Загалом таких документів 69. Проте 58 з них виокремлюються як тематично, так і за часом укладання. Це вже згадані папери 1900–1943 рр., що не мають жодних зв'язків з історичними актами минулих століть. Імовірно, що і їх походження, і зберігання мали певні відмінності від самого початку, і не варто залучати їх до підрахунків вірогідної кількості історичної колекції. Лише 11 документів справді за всіма ознаками дотичні до «історичної» частини фонду і напевне якось пов'язані з рештою давніх актів, хоча й не мають тепер притаманних їм старих шифрів. Оскільки близько 100 од. з архіву у Прилбичах могли входити до обліку, зробленого червоним олівцем, але не до решти трьох обліків, то саме в цих останніх випадках постає слушне питання про вірогідність компенсації втрат. Але 11 документів, що, ймовірно, «випали» зі своїх конвертів, навряд чи допомагають заповнити всі прогалини обліків. Отже, втрати були. Зрештою про це прямо свідчить відсутність низки чисел у кожному з наведених способів обліку. Обсяг утрат, на мою думку, не перевищував 20–40 од., оскільки великі прогалини у системі обліку типу .../... є радше наслідком суб'єктивних помилок обліку, аніж справжніми втратами матеріалу. Часом цих утрат я особисто схильний вважати період до надходження матеріалів до відділу рукописів, де, як уже було зазначено, в червні 1946 р. начебто перебувало близько 400 грамот. Разом із прилбицьким архівом та новітніми матеріалами це дає число, наближене до реальної кількості одиниць фонду, яка є дещо більшою за рахунок сучасних археографічних підходів до документів, що раніше об'єднувалися разом.

Окрім названих шифрів, на документах та конвертах, у яких зберігається чимало актів, знаходяться помітки типу А/І, А/ІІ і А/ІІІ. Їх кількість обмежена і, вірогідно, відбиває якісь особливі підходи до класифікації матеріалу.

Надзвичайно цікавим є питання найстаріших шифрів латиною та окремими римськими номерами. Їх досить багато. Загалом 265. Містяться вони виключно на самих історичних документах. Зазвичай це числові коди після слів Ex fasci ... , ad ... , або літерні позначки після слова Літера. Кількість таких документів певною мірою корелює з кількістю актів з архіву Греко-Католицької консисторії, що містяться у конвертах, і обліком типу *Ч:* ... . Де саме перебували ці документи до надходження до Києва, можна буде з'ясувати, порівнюючи їх шифри зі старими шифрами львівських архівів.

Підсумовуючи, зазначу, що, на мою думку, сучасний ф. XVIII складається з кількох архівів. Найбільшим, до 450 од. (за сучасним рахунком), є архів Львівської Греко-Католицької митрополичої консисторії, матеріали якої були вміщені в її офіційні конверти й пораховані шляхом поміток типу *Ч:* ... за невідомими тепер засадами, що мали наслідком позначення значної кількості документів однаковим номером. На всіх конвертах були записані короткі анотації щодо змісту документів та їх датування. До конвертів з консисторії на якомусь етапі долучили матеріали з Прилбичів. Єдиним загальним обліком матеріалів з обох цих джерел був облік червоним олівцем, яким позначено близько 550 од.. Його виконавець не дуже переймався змістом і датуванням, але не можу сказати, що зовсім не читав документів. Він обрахував прилбицькі документи і консисторську колекцію. Пізніше ця купа паперів потрапляла послідовно ще до двох описувачів, які намагалися порахувати окремі документи, що збільшувало їхню кількість, і навіть самі аркуші або одиниці зберігання в межах кожного числа. Так з'явилися найбільші облікові числа в 411 та 525 од. З невідомих причин до цих останніх двох обліків не залучали прилбицький архів, який, однак, був десь поряд, оскільки два його документи таки потрапили до зазначених обліків (№ 153, 154).

Нарешті, окремим, невеличким блоком десь перебували матеріали 1900–1943 рр., конфісковані в котромусь з офісних приміщень митрополита Андрея, числом 58 за сучасним рахунком. Вони надійшли до відділу рукописів без шифрів. Серед них документи організаційно-правового характеру, листування з Ватиканом тощо. На кількох документах помітки або підписи митрополита Андрея. Виокремлюється блок з 11 документів початку 1930-х років, складених французькою мовою і жодним чином не пов'язаних з Україною. Серед них 9 лікарських рецептів або довідок і дві поштові квитанції. В усіх документах згадується ім'я Жорж Ашар. Яка роль була відведена історією

цій людині, що таким чином потрапила до нашого архіву, не знаю. Наразі можу лише припустити, що йдеться про французького письменника, відомого кількома публіцистичними творами, зокрема з проблем екуменізму. Утім упевнений, що це не єдина несподіванка фонду, який ще чекає на своїх дослідників.

[1] *Дубровіна Л. А., Онищенко О. С.* Історія Національної бібліотеки України імені В. І. Вернадського, 1941–1964. – К., 2003. – С. 110.

[2] Архів ІР НБУВ, оп. 1, спр. 50. Перелік неопрацьованих рукописів та збірок за 1946–1947 рр. Акти, списки рукописів та збірок, що прийняті відділом або передані в інші відділи бібліотеки та установи за 1946–1949 рр., арк. 2–5.

[3] *Дубровіна Л. А., Онищенко О. С.* Указ. пр. – С. 110.

[4] Архів ІР НБУВ, оп. 1, спр. 50, арк. 2–5.

[5] Огляд праць щодо діяльності митрополита Андрея Шептицького див.: *Гентош Л.* Постать митрополита Шептицького в українських та польських наукових виданнях останнього десятиріччя // Україна модерна. – К. ; Л., 2003. – Ч. 8. – С. 179–210.